INTELLIGENCE INFO

ISSN 2821 - 8159, ISSN – L 2821 – 8159, Volumul 1, Numărul 1, Septembrie 2022

Armata Română în al Doilea Război Mondial

Nicolae Sfetcu

Pentru a cita acest articol: Sfetcu, Nicolae (2022), Armata Română în al Doilea Război Mondial, *Intelligence Info*, **1**:1, 61-71, DOI: 10.58679/II31235, https://www.intelligenceinfo.org/armata-romana-in-al-doilea-razboi-mondial/

Publicat online: 25.07.2022

Armata Română în al Doilea Război Mondial

Nicolae Sfetcu

Rezumat

România intră, în iunie 1941, în al Doilea Război Mondial de partea Axei și împotriva URSS, sperând să redobândească astfel teritoriile pierdute. Pe 22 iunie 1941, armatele germană și română au început campania împotriva Uniunii Sovietice prin „Operațiunea München”, armata română fiind motivată de dorința de a lua înapoi de la URSS Basarabia și Bucovina. Pe 1 august 1943, aliații au bombardat câmpurile petroliere și rafinăriile de la Ploiești (Operațiunea Tidal Wave). După bătălia de la Stalingrad din perioada 23 august 1942–2 februarie 1943, armata sovietică a început să avanseze și, în martie 1944, ajunge pe teritoriul României. Trupele românești au participat la război alături de Axă în cadrul Grupului de armate german sub denumirea „Ucraina de Sud”. Mareșalul Antonescu, convins de imposibilitatea opririi asaltului sovietic, în noaptea de 21 august a cerut ambasadorului Manfred von Killinger să angajeze toate rezervele germane pentru a sprijini frontul, și a doua zi, pe 22 august, a informat guvernul român despre intenția sa de a continua lupta alături de Germania nazistă.

Cuvinte cheie: Armata Română, al Doilea Război Mondial

INTELLIGENCE INFO, Volumul 1, Numărul 1, Septembrie 2022, pp. 61-71
ISSN 2821 - 8159, ISSN – L 2821 - 8159
URL: https://www.intelligenceinfo.org/armata-romana-in-al-doilea-razboi-mondial/

România ajunsese să fie izolată pe arena internațională, după pactul Ribbentrop-Molotov (23 august 1939) (Constantiniu 1991), pierderea de teritorii din 1940 (Dutu și Ignat 2000), și obligată practic să intre în sfera de influență a Germaniei prin aderarea la Pactul Tripartit (23 noiembrie 1940) (conform lui Ion Gheorghe, fostul ambasador român la Berlin, ,,un act oficial fără putere de convingere", un ,,oportunism politic" (Gheorghe 1996, 17) (Duțu 2016).

Președinția Consiliului de Miniștri în ansamblu a funcționat, din 12 septembrie 1940 și până la 23 august 1944, ca un Cabinet Civil (Buzatu 1996, 178–204), subordonat direct mareșalului Antonescu (Drăgan 1989, 131). Cabinetul Militar, constituit la 14 septembrie 1940, includea inițial două birouri, fiind alcătuit exclusiv din ofițeri detașați de la Ministerul Apărării Naționale sau de la Marele Stat Major[1]. Conducerea Cabinetului Militar a fost încredințată colonelului Polihron Dumitrescu, apoi colonelului Mircea Elefterescu, iar din octombrie 1941 colonelului Radu Davidescu[2]. Membrii Cabinetului Militar erau ofițeri devotați Conducătorului Statului, incluzând pe colonelul Mircea Elefterescu, maiorii adjutanți Eugen Niculescu și Alexandru Marin, căpitanii loan Georgescu, Gh. Magherescu , N. Anghel și N. Caloenescu, maior dr. Stroescu, lt. colonel comandor Popescu-Deveselu ş.a. (Buzatu 2008).

România intră, în iunie 1941, în război de partea Axei și împotriva URSS, sperând să redobândească astfel teritoriile pierdute. Conform lui Keith Hitchins, la începutul campaniei împotriva Rusiei, forțele românești și germane din Moldova era concentrate în trei grupuri de armată: Armata 3 română la nord; Armata 11 germană în centru, și Armata 4 română la sud, formând Grupul de Armate Antonescu (Hitchins 1994). Conform *Jurnalului Mareșalului Ion Antonescu*, considerat a fi fost scris de maiorul Al. Marin, în perioada 27 ianuarie 1941 - 23 august 1944, au ocupat funcția de Ministru de Război: Iosif Iacobici, General De Corp De Armată Constantin Pantazi, General C.A. Mihail Racoviță, General C.A. Constantin Sănătescu, General C.A. Ion Negulescu, General C.A. Constantin Vasiliu-Rășcanu, General C.A. Gheorghe Dobre, General C.A., Și Pe Cea De Șefi Al Marelui Stat Major: Alexandru Ioanițiu, General Divizie Iosif Iacobici, General C.A. Ilie Șteflea, General C.A. Gheorghe Mihail, General C.A. Nicolae Rădescu, General C.A. Constantin Sănătescu, General C.A. (Buzatu 2008)

[1] ANIC, fond PCM - CM, dosar 69/1940, vol. I, f. 10.

[2] ANIC, fond PCM - CM, dosar 556/1941, *passim*.

Într-un număr special al *Revistei de Istorie Militară*, nr. 3-4/2021, dedicat aniversării a 80 ani de la intrarea României în al Doilea Război Mondial , Ottmar Trașcă prezintă situația armatei române în viziunea Misiunii militare germane în România în perioada premergătoare operațiunii ”Barbarossa” (februarie - mai 1941) pentru invazia Uniunii Sovietice (Trașcă 2021, 5–19). În raportul din 14 februarie 1941 intitulat „Evaluarea armatei române”, se spune: ”Corpul de comandă românesc are o înclinație către teorie, schemă și lucrul mărunt. În cea mai mare parte nu este capabil de o conducere energică, vivace, îndeosebi în situațiile dificile, ce se schimbă rapid. Lipsește viziunea pentru teren”, corpul de ofițeri fiind considerat eterogen, cu putere de înțelegere rapidă, cu o instruire teoretică bună, dar fără a avea însă tăria si voința de a rezista „până la ultimul om”, subofițerii sunt aproape inexistenți , iar „soldatul român constituie un material destoinic, dispus să asimileze; el este de regulă docil si dispus să asimileze, în aparență inclusiv rezistent si perseverent; dispune însă, în general, de un grad de pregătire redus. Îi lipsesc activitatea si gândirea independente. Relația sa cu superiorii este, corespunzător mentalității românești, bazată mai degrabă pe teama față de pedepse decât pe încredere. Tratamentul soldatului este, în parte, rău, iar condițiile de viață din cazărmi - în conformitate cu standardele noastre - sunt primitive. Solda nu corespunde nici măcar necesităților modeste de trai”. Concluzia raportului era că ”forțele armate române, în majoritatea lor, nu sunt indicate pentru misiuni de luptă independente” (Trașcă 2021, 6–7).

Pe 22 iunie 1941, armatele germană și română au început campania împotriva Uniunii Sovietice prin „Operațiunea München”, armata română fiind motivată de dorința de a lua înapoi de la URSS Basarabia și Bucovina. La 5 iulie 1941 primele trupe române intră în Cernăuți, iar la 10 iulie este eliberat orașul Soroca, apoi localitatea Bălți la 12 iulie. Localitatea Orhei este eliberată de armata română pe 15 iulie. Pe 21 iulie sunt eliberate localitățile Ismail, Chilia Nouă, Vâlcov (Duțu, Retegan, și Stefan 1991, 35–37). La 27 iulie 1941 Hitler îi cere lui Antonescu să treacă Nistrul pentru a controla teritoriul dintre Nistru și Bug. Opoziția din România se declară împotriva înaintării armatei române dincolo de Nistru, afirmând că prioritatea intereselor românești este Ardealul. Antonescu decide să acționeze conform dorinței lui Hitler, afirmându-și, în scrisoarea trimisă acestuia la 27 iulie, credința sa în „justiția pe care Führerul cancelar Adolf Hitler o va face poporului român și drepturilor statornice seculare, misiunii sale din Carpați, de la Dunăre și de la Marea Neagră” (Duțu, Retegan, și Stefan 1991, 38). În bătălia de la Odesa, între 6 august și 16 octombrie 1941, românii au pierdut 17.792 soldați, 63.345 răniți și 11.471 dispăruți, în total 92.608

oameni. Trupele sovietice de la Odesa s-au retras la Sevastopol, unde au rezistat până la mijlocul anului 1942. La pierderile militarilor în anul 1941 ale armatei române, s-au adăugat pierderile în Stepa Calmucă, la sfârșitul anului 1942 și începutul anului 1943.

Conform declarațiilor lui Corneliu Coposu, Iuliu Maniu a acționat pentru ieșirea României din alianța cu Germania încă din ianuarie 1942 când, cu ocazia unei recepții dată de rege la 24 ianuarie 1942 pentru sărbătorirea a 83 de ani de la Unirea Principatelor, "Maniu a luat contact și a obținut acordul regal pentru începutul campaniei de părăsire a lagărului fascist..." (Coposu 1996, 42) (Mitru 1997). Dar, după Conferința de la Casablanca (ianuarie 1943), F.D. Roosevelt, Winston Churchill și Charles de Gaulle au decis să accepte armistiții cu Germania și aliații săi doar în condițiile capitulării necondiționate a acestora (Curtifan 2019).

Într-un interviu acordat pe 26 ianuarie 1943 la București jurnalistului italian Lamberto Sorrentini, de la „Il Tempo", Antonescu afirma: "Eu lupt cu Rusia, care este un inamic mortal al țării mele. Jafurile Germaniei le putem îndura, dar sub amenințarea Rusiei putem sucomba." ... „Am informații secrete despre comuniștii români emigrați la școala de la Moscova. Sunt subjugați de o nebună, Ana Pauker, care și-a vândut sufletul lui Stalin și le impune compatrioților să vorbească rusește, chiar și între ei, susținând că limba română e un amestec bastard de dialecte, de înlocuit" (Buzatu 2008, 9–10). În 21 aprilie 1943, la Conferința Mareșalului Antonescu la Școala Superioară de Război din București, acesta afirma:

> „Știți prea bine condițiile tragice în care am luat conducerea Statului la 6 septembrie 1940. Anul 1940 ne-a adus catastrofa granițelor din cauza izolării noastre în spațiul internațional și al politicii de echivoc dusă de România. Venit la conducere, prima mea grijă a fost să găsesc în afară un punct de reazem, pe o forță reală, care să-mi dea în interior siguranța și liniștea realizării forței militare, necesară refacerii externe și interne. La acea dată aveam de ales: a. O alianță cu Rusia: Atunci Rusia nu era aliata Angliei și Americii. Exemplul Țărilor Baltice și al Poloniei ne este suficient să vedem la ce ne putem aștepta de la această alianță. b. O alianță cu Marile Puteri, care în trecutul război ne-au ajutat la înfăptuirea idealului național. Dar Franța era scoasă din cauză, Anglia și America în neputință de a ne ajuta și exemplul catastrofei granițelor din 1940 ne era edificator asupra rezultatelor unei politici alături de aceste mari puteri. c. O politică de izolare. Poate era o soluție, dar periculoasă pentru Neamul Românesc și cred că era o imposibilitate de a practica. ... Prinși în jocul acestor imperialisme, o politică de izolare nu era posibilă. La 1940 două din țările pe care ne putem sprijini dispăruseră. Germania reprezenta singurul sprijin contra Rusiei amenințătoare." (Buzatu 2008, 589)

La 7 iunie 1943, Mircea Eliade, scria în *Jurnalul portughez*:

> „În apocaliptica încleștare de astăzi, neamul meu are prea puțini sorți de a supraviețui, iată obsesia mea de fiecare zi [...] România și chiar neamul românesc (în elementele lui de continuitate

istorică și culturală) trec cea mai mare criză din existența lor. Suntem vecini cu un imperiu de vreo șase ori mai mare decât întreaga Europă... În această furtună hotărâtoare, piloții [conducătorii] noștri sunt orbi. Ne-am decimat armata în Rusia; ne-am pierdut tot armamentul la Stalingrad, în timp ce ungurii și-au păstrat forța militară intactă. Jertfa noastră de sânge e compromisă de jocul idiot al conducerii politice, care încearcă un joc dublu, cu anglo-saxonii, pierzând și ceea ce câștigasem de la nemți, nedobândind nimic la anglo-americani. Marele Ică [Antonescu] a făcut politică sută la sută cu nemții, și tot el vrea să facă, acum, o politică cu anglo-americanii, trimițând emisari imbecili, care sunt prinși de Gestapo, și care ne costă divizii noi pe front." (Eliade 2006, 199–200).

Ion Antonescu tolerează, încă din 1943, tatonările de armistițiu ale viceprim-ministrului Mihai Antonescu cu Aliații Occidentali (Deletant 1999, 34) (Ceaușescu, Constantiniu, și Ionescu 1985, 24). Keith Hitchins afirmă că, în primăvara anului 1943, mareșalul l-ar fi autorizat pe Mihai Antonescu să inițieze contacte cu Aliații occidentali (Hitchins 1994). Conform declarațiilor lui Eugen Cristescu, șeful SSI, la 27 iunie 1943 Mihai Antonescu a plecat la Roma pentru a propune lui Mussolini constituirea unei „Axe latine" italo-române care să preia inițiativa unor negocieri de pace separată cu Aliații anglo-saxoni. Mussolini va recomanda o așteptare de două luni, dar, în urma complotului de la 25 iulie 1943, Ducele a fost înlăturat de la putere (Pelin 2005, 160). Marea Britanie și SUA însă doreau doar o capitulare necondiționată din partea României, britanicii preferând să discute cu Iuliu Maniu (Ceaușescu, Constantiniu, și Ionescu 1985, 26). Rezistența opusă înaintării sovietice din 6 mai 1944 au renăscut speranța lui Antonescu în capacitatea forțelor Axei de a opri inamicul.

Pe 1 august 1943, aliații au bombardat câmpurile petroliere și rafinăriile de la Ploiești (Operațiunea Tidal Wave). În noiembrie-decembrie 1943, la conferința de la Teheran, Winston Churchill a mizat pe menținerea Greciei în zona de influență britanică, renunțând la pretențiile britanice asupra celorlalte țări est-europene (Destremau 2015, 394), după ce pierduseră posibilitatea debarcării. în Balcani (Boniface 2014). Există opinii conform cărora consilierul președintelui Roosevelt, Harry Hopkins (Roll 2013, 399), ar fi fost un agent de influență sovietică pilotat de agentul NKVD Ishak Ashmerov (Mark 1998, 1–31), favorizând înaintarea URSS în Europa, în această perioadă crucială a loviturii de stat românești din 23 august 1944, iar Churchill ar fi fost manipulat de „Cambridge Five", agenți sovietici care conduceau serviciile britanice de informații, convingându-l că Europa de Est era o cauză pierdută pentru britanici (Ferraro 2010). După Conferința de la Teheran, serviciul secret de informații român (SSI) a avertizat că

„La Moscova s-a decis ocuparea militară de către cele trei puteri aliate a teritoriilor aflate sub controlul Wermachtului și a țărilor aliate cu Germania. URSS a pretins ocuparea militară

până la încheierea definitivă a Păcii (care ar urma să se încheie după 3-4 ani de la încetarea conflictului) a Finlandei, Poloniei, Moldovei până la Carpați și a Dobrogei românești. Totodată, sub formă de garanții provizorii, URSS a cerut ocuparea unor baze aeriene și maritime pe coasta dobrogeană, probabil Constanța". (Aparaschivei 2021)

Urmare a temerilor că Ungaria ar putea încerca să anexeze și restul Transilvaniei, România și-a constituit o armată secretă de rezervă de 220.000 oameni (Duțu și Dobre 1997, 263–75), formată de câțiva ofițeri de la Marele Stat Major, și Traian Borcescu: Anglo-amercianii, care au aflat de această armată prin Traian Borcescu și Florin Begnescu, (recrutați din martie 1943 pentru Intelligence Service de către Dan Brătianu)[3], , apreciau că aceasta putea schimba în mod radical chiar angajamentele lor față de Uniunea Sovietică. În cadrul SSI a luat ființă o structură de dezinformare, Grupa INTER-MAR, formată din 8-10 cadre ale SSI, pentru a oferi germanilor informații false, „astfel ca să nu le dăm ocazia germanilor unei intervenții directe în politica noastră internă."[4] (Aparaschivei 2021).

După bătălia de la Stalingrad din perioada 23 august 1942–2 februarie 1943, armata sovietică a început să avanseze și, în martie 1944, ajunge pe teritoriul României. Din martie până în august 1944, Frontul de Est a fost stabilizat pe linia Chișinău–Iași–Târgu Frumos.

La 23 martie 1944, regele Mihai l-a trimis pe generalul Constantin Sănătescu să sondeze atitudinea militarilor de pe lângă Ministerul de Război și Marele Stat Major despre Ion Antonescu, dar răspunsul a fost că nu venise momentul unei lovituri de stat împotriva mareșalului (Lee 1998, 99–100). În acest context, Regele a cerut liderilor politici să își asume responsabilitatea unui armistițiu după o eventuală demisie a lui Antonescu, dar nu a obținut o confirmare fermă din partea acestora (Lee 1998, 100).

La 2 aprilie 1944 guvernul sovietic a declarat că „Uniunea Sovietică nu urmărește achiziționarea vreunei părți a teritoriului României" (Vianu 1976, 158). În 4 aprilie a propus oficial guvernului român încheierea armistițiului cu „restabilirea frontierei româno-sovietice după tratatul din 1940" (Vianu 1976, 159), refuzat de Ion Antonescu la 5 mai (Scurtu 1984).

În iunie 1944, odată cu prăbușirea Grupului de Armate Centru din Belarus și debarcarea în Normandia (Ceaușescu, Constantiniu, și Ionescu 1985, 47), Ion Antonescu admite necesitatea unor discuții cu Aliaților (Ceaușescu, Constantiniu, și Ionescu 1985, 24). Rușii sunt de acord în

[3] *ASRI, P, 25374, vol. 8, f. 375-394; și CNSAS, Problema 23 august 1944, Dosar P 010933, vol. 13*

[4] *ASRI, Fond P (penal), Dosar nr. 25374, vol. 36, f. 270*

principiu să impună condiții mai puțin stricte pentru obținerea păcii, și România începe negocieri paralele la Cairo (cu cele trei puteri aliate) și la Stockholm cu sovieticii (Deletant 1999, 34). În aceeași lună s-a format o coaliție de partide, „Blocul Național Democrat”, care includea Partidul Național Țărănesc, Partidul Național Liberal, Partidul Social Democrat și Partid Comunist Român, cu obiectivele de a prelua conducerea de la mareșal, să semneze un armistițiu cu Aliații și să întoarcă armele împotriva forțelor Axei (Hitchins 1994, 498) (Deletant 1999, 45) (Constantinescu-Iasi 1968, 45). Comuniștii urmau să asigure oamenii necesari operațiunilor (Deletant 1999, 41). Platforma politică a coaliției de la 20 iunie, intitulată „Declarație", semnată de de Lucrețiu Pătrășeanu, Constantin Titel Petrescu, Iuliu Maniu și Constantin I. C. Brătianu, prevedea încheierea urgentă a unui armistițiu cu Națiunile Unite, ieșirea României din Axă, eliberarea țării de ocupația germană, înlăturarea regimului actual de dictatură și înlocuirea lui cu un regim constituțional-democratic, menținerea unei ordini democratice și realizarea păcii ”conform cu interesele statului și poporului român”[5] (Scurtu 1984) În revista *Historia* se afirmă că angrenarea liderilor comuniști *naționali* în actul de la 23 august 1944 le-a permis acestora preluarea puterii politice în dauna grupului comunist *internaționalist* care avea ca scop suprem dezmembrarea teritorială a României (Historia 2014).

La 29 iunie 1944 Iuliu Maniu a solicitat Aliaților, în numele „Blocului Național Democrat”, să trimită în România trei brigăzi și să înceapă bombardamente asupra Ungariei și Bulgariei pentru a disipa forțele Axei după răsturnarea lui Antonescu (Deletant 1999, 44, 239) (Ceaușescu, Constantiniu, și Ionescu 1985, 45), în schimbul deschiderii teritoriului României pentru Armata Roșie (Hitchins 1994, 498). Maniu nu au primit niciun răspuns de la Aliați (Deletant 1999, 45, 240) datorită reticențelor reprezentantului sovietic. În același timp, ambasadorul sovietic la Stockholm Alexandra Kollontaï negocia cu ambasadorul român Frederic Nanu, mandatat de Antonescu (Deletant 1999, 44).

La 5 august 1944, bănuind o trădare a românilor, Adolf Hitler l-a chemat pe mareșalul Antonescu la sediul său din Rastenburg (Ceaușescu, Constantiniu, și Ionescu 1985, 27), urmare și a ambasadorului german la București, Manfred Freiherr von Killinger, care îl suspecta pe Antonescu de o posibilă trădare, (Ceaușescu, Constantiniu, și Ionescu 1985, 84) amenințând cu „represalii în stil polonez” (Hitchins 1994, 498). Întrucât obiectivul principal al lui Antonescu era

[5] "România liberă", II, nr. 9 din 10 august 1944.

lupta împotriva sovieticilor, acceptă ideea că singura variantă este alianța cu Germania, refuzând să răspundă propunerii transmise de Moscova în iunie (Deletant 1999, 45). În schimb, la 12 august trimite emisari la Istanbul pentru a negocia cu anglo-americanii, dar condițiile impuse de aceștia nu sunt acceptate (Ceaușescu, Constantiniu, și Ionescu 1985, 24, 27). Antonescu îl convinge pe Adolf Hitler de loialitatea lui, care refuză să creadă în o informare de la 21 august de la Luftwaffe despre iminența unei lovituri de stat împotriva lui Antonescu (Ceaușescu, Constantiniu, și Ionescu 1985, 170). În acest context, mai mulți generali români au acceptat colaborarea cu opoziția politică împotriva mareșalului, împreună cu regele Mihai I al României (Deletant 1999, 35, 236).

La 20 august 1944 Mihai Antonescu a solicitat ajutorul Turciei pentru obținerea unui armistițiu cu Marea Britanie și Statele Unite. Neprimind niciun răspuns, în timp ce sovieticii au lansat o a doua ofensivă Iași-Chișinău împotriva forțelor Axei, grupul conspirativ format pentru înlăturarea lui Antonescu a înțeles că va trebui să acționeze rapid. Data de 15 august 1944, planificată inițial pentru organizarea loviturii de stat, a fost amânată datorită eșecurilor tratativelor. (Ceaușescu, Constantiniu, și Ionescu 1985, 28, 84).

Pe site-ul web al revistei *Historia* a fost publicat un articol (Historia 2014) preluat de multe ale publicații, fără a se specifica autorul și nedatat, în care se vorbește despre ”marea trădare de la Iași, din 20 august 1944, a comandantului Armatei a 4-a, general de Corp Armata Mihai Racoviță, săvârșita în strânsa legătura cu Casa Regala si cu Partidul Comunist”. Mareșalului Antonescu, încă din noiembrie 1942, ar fi făcut o declarație: "Germania a pierdut războiul, trebuie acum să ne concentram să nu îl pierdem pe al nostru". În februarie 1943, Antonescu îi propune lui Mussolini ieșirea comună din război. Antonescu ar fi propus chiar să abandoneze puterea dacă aliații preferă să negocieze cu opoziția, la care guvernul sovietic, prin consilierul Semionov, ar fi răspuns că "Noi, rușii, preferăm să negociem cu actualul Guvern al României și suntem gata să-l ajutăm să elibereze țara de germani", atitudine confirmată și la Cairo de ambasadorul rus Novikov și reprezentanții celorlalți doi aliați, care au confirmat categoric că preferă negocieri cu Mareșalul Antonescu și nu cu trimișii Regelui. Într-o discuție între Emil Bodnăraș și Dumitru Dămăceanu, aceștia au stabilit că, pentru înlăturarea lui Antonescu și ”pentru a grăbi ieșirea României din război, un segment de front de la Iași, denumit conspirativ "Poarta Iașiului" să fie deschis din punct de vedere militar la o anumită dată. Acest segment de front, în caz de retragere, venea pe linia de fortificații Focșani-Nămoloasa-Galați. Segmentul de front stabilit avea o lărgime de 25 km între Erbiceni si Rediu Mitropoliei, la nord de Iași, apărat de C. 5 A. român din A. IV-a, comandant

generalul Nicolescu Constantin, iar Uniunea Sovietică să fie anunțată. Pe lângă cei stabiliți să facă parte din comitetul militar, au mai fost cooptați în conjurație generalul Aldea, mareșal al Palatului, și generalul Mihai Racoviță, comandantul A. IV-a pe frontul din Moldova, P.C. la Piatra Neamț". În iulie 1944 generalul Aurel Aldea s-a întâlnit cu generalul Racoviță, stabilind un plan pentru deschiderea frontului în "Poarta Iașiului", iar la sfârșitul lunii iulie 1944, Bodnăraș i-a comunicat lui Stalin toate detaliile necesare. Pe 20 august la ora 13.00, trupele sovietice au intrat în Iași. Astfel, frontul româno-german din Moldova a căzut. La 23 august 1944 se aflau la 60 km de Focșanii, iar spre seară avangărzile sovietice au ajuns la linia de fortificații.

Trupele românești au participat la război alături de Axă în cadrul Grupului de armate german sub denumirea „Ucraina de Sud" (WorldWar2.ro 2022). Referitor la Serviciul Secret de Informații (SSI), șeful acestuia, Eugen Cristescu, un susținător loial al lui Antonescu, a reorganizat serviciul luând ca model structurile moderne ale altor servicii secrete din acea perioadă, și s-a implicat activ acționând în direcția apărării interesului național prin informările date , lucrând în general de pe poziții egale cu Abwer- Servicul de Informații al Armatei Germane și fiind în contact permanent cu serviciile secrete anglo- americane (Tănase 2018).

Mareșalul Antonescu, convins de imposibilitatea opririi asaltului sovietic (Hitchins 1994, 499), în noaptea de 21 august a cerut ambasadorului Manfred von Killinger să angajeze toate rezervele germane pentru a sprijini frontul, și a doua zi, pe 22 august, a informat guvernul român despre intenția sa de a continua lupta alături de Germania nazistă (Constantinescu-Iasi 1968, 42, 47). Pe 23 august, dimineața, i-a demis pe generalii Gheorghe Avramescu și Petre Dumitrescu, acuzându-i că ar fi deschis frontul sovieticilor, înlocuindu-i cu un om al său loial, Ilie Șteflea.

Urmare a retragerii de către Germania a diviziei de tancuri Gross Deutschland și a ofensivei sovietice pe linie Iași-Chișinău, Regele a revenit la București dintr-o excursie, însoțit de secretarul Mircea Ionnițiu, de aghiotantul Emilian Ionescu și de generalul Gheorghe Mihail, consilierul său pe probleme militare, întâlnindu-se cu unii lideri militari, inclusiv colonelul Dumitru Dămăceanu, comandantul garnizoanei București (Lee 1998, 103–5), care s-au pronunțat în favoarea loviturii. La întâlnire au participat și Constantin Sănătescu, Ioan Mocsony-Stârcea, Grigore Niculescu-Buzești, Mircea Ionnițiu, generalii Gheorghe Mihail și Aurel Aldea. Dămăceanu a Dămăceanu a spus că ar avea nevoie de cinci zile pentru a ocupa punctele stratgice în vederea loviturii, și astfel s-a stabilit data de 26 august pentru aceasta (Porter 2005, 104–5).

Bibliografie

Aparaschivei, Sorin. 2021. „23 august 1944 - O afacere exclusiv militară". 2021. https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/23-august-1944-o-afacere-exclusiv-militara.

Boniface, Pascal. 2014. *Le grand livre de la géopolitique: Les relations internationales depuis 1945 - Défis, conflits, tendances, problématiques - L'essentiel pour savoir, comprendre et réfléchir*. Editions Eyrolles.

Buzatu, Gheorghe. 1996. *Românii în arhivele Kremlinului*. Univers Enciclopedic.

———. 2008. *Pace și război (1940-1944): jurnalul mareșalului Ion Antonescu : comentarii, anexe, cronologie*. Casa Editorială Demiurg.

Ceaușescu, Ilie, Florin Constantiniu, și Mihail E. Ionescu. 1985. *A Turning Point in World War II: 23 August 1944 in Romania*. East European Monographs.

Constantinescu-Iasi, P. 1968. „L'insurrection d'Aout 1944". *Revue d'histoire de la Deuxième Guerre mondiale* 18 (70): 39–55. https://www.jstor.org/stable/25730186.

Constantiniu, Florin. 1991. *Între Hitler și Stalin: România și pactul Ribbentrop--Molotov*. Danubius.

Coposu, Corneliu. 1996. *Confesiuni: dialoguri cu Doina Alexandru*. Editura Anastasia.

Curtifan, Tudor. 2019. „23 august 1944. România și «trădarea» celui care deja a trădat". 2019. https://www.defenseromania.ro/23-august-1944-romania-i-tradarea-celui-care-deja-a-tradat_598530.html.

Deletant, Dennis. 1999. *Communist Terror in Romania: Gheorghiu-Dej and the Police State, 1948-1965*. C. Hurst & Co. Publishers.

Destremau, Christian. 2015. *Le Moyen-Orient pendant la Seconde Guerre mondiale*. Perrin.

Drăgan, Iosif Constantin. 1989. *Antonescu: maresalul României si rasboaiele de întregire*. Venetia: Nagard.

Dutu, Alesandru, și Maria Ignat. 2000. *1940. Drama României. Rapt si umilinta*.

Duțu, Alesandru. 2016. „România în cadrul războiului de coaliţie (1941-1945)". *Stusia Universitatis Moldaviae* 4 (94): 218–23. https://oaji.net/articles/2016/2055-1476523631.pdf.

Duțu, Alesandru, și Florica Dobre. 1997. *Drama generalilor Români: 1944-1964*. Editura Enciclopedică.

Duțu, Alesandru, Mihai Retegan, și Marian Stefan. 1991. „România în al doilea război mondial". *Magazin istoric*, nr. iunie.

Eliade, Mircea. 2006. *Jurnalul portughez și alte scrieri*. Humanitas.

Ferraro, Gianni. 2010. *Enciclopedia dello spionaggio nella Seconda Guerra mondiale*. S. Teti.

Gheorghe, Ion. 1996. *Un dictator nefericit, Maresalul Antonescu: calea Rom??niei spre Statul satelit*. Bucuresti: Editura Machiavelli.

Historia. 2014. „23 August 1944 - Salvarea României sau trădare naţională?" 2014. https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/23-august-1944-salvarea-romaniei-sau-tradare-nationala.

Hitchins, Keith. 1994. „România. 1866–1947". Humanitas. 1994. https://humanitas.ro/humanitas/carte/rom%C3%A2nia-1866%E2%80%931947.

Lee, Arthur Stanley Gould. 1998. *Coroana contra secera și ciocanul: povestea regelui Mihai al României*. Humanitas.

Mark, E. 1998. „Venona's Source 19 and the 'Trident' Conference of May 1943: Diplomacy or Espionage?" https://doi.org/10.1080/02684529808432474.

Mitru, Alexandru. 1997. „Scoaterea României din război. 23 august 1944 între dorinţă şi împlinire". *BULETINUL CERCURILOR ŞTIINȚIFICE STUDENȚEȘTI ARHEOLOGIE-ISTORIE* 3: 173–76. http://diam.uab.ro/index.php?s=8&p=74.

Pelin, Mihai. 2005. *Diplomație de război: România-Italia 1939-1945*. Editura Elion.

Porter, Ivor. 2005. *Michael of Romania: The King and the Country*. Sutton.

Roll, David. 2013. *The Hopkins Touch: Harry Hopkins and the Forging of the Alliance to Defeat Hitler*. OUP USA.

Scurtu, Ioan. 1984. „Pregătirea politică a actului istoric de la 23 August 1944". *Carpica* XVI. https://biblioteca-digitala.ro/reviste/carpica/dl.asp?filename=16-carpica-XVI-1984.pdf.

Tănase, Tiberiu. 2018. „Serviciul Special de Informaţii după 23 August 1944". 2018. https://www.art-emis.ro/istorie/serviciul-special-de-informatii-dup-23-august-1944.

Trașcă, Ottmar. 2021. „Situația Armatei române în viziunea Misiunii Militare Germane în România în perioada premergătoare operațiunii «Barbarossa» (februarie-mai 1941". *Revista de istorie militară*, nr. 3–4. https://ispaim.mapn.ro/app/webroot/fileslib/upload/files/RIM/rim%203-4%202021.pdf.

Vianu, Alexandru. 1976. *Relatii internationale în acte si documente 2. 1939-1945. - 1976. - 301 S. 2. 1939-1945. - 1976. - 301 S.* Bucuresti: Ed. Didactica si Pedagogica.

WorldWar2.ro. 2022. „WorldWar2.ro - Military operations". 2022. http://www.worldwar2.ro/operatii/.